

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Kfv.V.35.108/2012/5.szám

A Kúria a dr. Nagy Gábor jogtanácsos által képviselt felperes neve (....) felperesnek a dr. Bajusz Dániel jogtanácsos által képvisel Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó-, és Vám Főigazgatóság (....) alperes ellen adóügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. november 4. napján kelt 19.K.31.029/2011/7. számú ítélete ellen az felperes által 8. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán eljárva - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Bíróság 19.K.31.029/2011/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 40.000 (negyvenezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 840.000 (nyolcszáznegyvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a családi gazdálkodók és más mezőgazdasági kis- és középüzemek kedvezményes hitelezéséhez kapcsolódó kamattámogatásról és állami kezességvállalásról szóló 317/2001.(XII.29.) Kormányrendeletre (a továbbiakban: Kormr.) alapítottan állami készfizető kezesség beváltását kezdeményezte a közte és képviselőjében eljáró ... Bank Rt., valamint V. F. között 2002. április 29-én megkötött hitelszerződés alapján biztosított 14.000.000 Ft összegű rulírozó forgóeszköz finanszírozású hitellel kapcsolatban. A felperes 2010. május 25-i kérelmében a fennálló tőketartozás összegét 14.000.000 Ft-ban, a kezességbeváltási igényét pedig 8.400.000 Ft-ban állapította meg és úgy nyilatkozott, hogy az adós a hitelt a hitelszerződésben rögzített hitelcélnek megfelelően használta fel, a biztosítékokból nem történt megterülés, az adóssal nem kötött óvadéki szerződést.

Az adóhatóság az állami garancia beváltásához kapcsolódóan ellenőrzést végzett. A revízió eredményeként hozott elsőfokú határozatban a felperes kérelmét elutasította.

A felperes fellebbezése alapján eljár alperes a 2011. január 12. napján kelt ... számú határozatában az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Érdemi döntését a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 77.§ (1) bekezdésére, 78.§ (1)-(4) bekezdéseire, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 117.§-ára, a Kormr. 2.§ (1) és (2) bekezdéseire, 7.§ (2) bekezdésére, a kinnlévőségek, befektetések, mérlegen kívüli tételek és a fedezetek minősítésének és értékelésének szempontjairól szóló 14/2001. (III.9.) PM rendelet (a továbbiakban: PMr.) 8.§ (1) és (3) bekezdéseire, 9.§ (1) bekezdésére, 10.§ (1)-(2) bekezdéseire, 11.§ (1) bekezdésére, 12.§ (5) bekezdésére, 14.§ (1) bekezdésére, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 276.§ (2) bekezdésére alapította. Határozatában azt állapította meg, hogy a felperes a hitel kihelyezése, továbbá utógondozás során nem járt el kellő gondossággal, mulasztásokat követett el, amelyekkel ok-okozati összefüggésbe hozható a hitel visszafizetés elmaradása, a Kormr.-ben foglalt cél megvalósulásának hiánya. A felperes nem jogosult az állam által vállalt kezesség beváltására, mert nem tanúsította a jogszabályokban előírt szakmai gondosságot. Az állami készfizetőkezesség beváltásának alapvető feltételét képezi, hogy a bank a jogviszonyt szabályozó speciális szabályokat betartva járjon el, mivel az állam abban a tudatban vállal kezességet, hogy a bank a rá vonatkozó előírásokat betartja, a kötelező szakmai gondosságot tanúsítja. Megállapításainak alátámasztásaként a következőkre hivatkozott:

A felperes a kockázatok felmérése és érdemi elemzése nélkül fogadta be a hitelkérelmet, amely mellékleteként benyújtott jövedelem levezetés, számítás több helyen is hibás és a pénzügyi adatokat tartalmazó üzleti tervből nem lehet megállapítani, hogy a kihelyezésre kerülő hitelösszeg valóban szolgálja-e a Kormr. szerinti célokat, azt viszont igen, hogy a futamidő végén a hitel megtérülésére nincs lehetőség. A felperes az egyszerűsített hitelbírálati rend alkalmazása során nem végzett a hitelkihelyezés előtt helyszíni ellenőrzést, és olyan biztosítékot fogadott be, amelynek értékéről nem tudott meggyőződni. A kölcsönszerződésben nem írta elő a forgóeszköz beszerzésről számlával történő elszámolás kötelezettségét, nem kért be számlákat, és nem tekintett bele az adós nyilvántartásaiba helyszíni ellenőrzés keretében, nem hívta fel rendszeres adatszolgáltatásra, beszámolóra, adóbevallás benyújtására. Amennyiben ezeket megteszi, megállapíthatta volna, hogy az adós a hitel futamideje alatt minden évben veszteséggel gazdálkodott. (A felperes 2004-ben, 2005-ben és 2007-ben nem végzett helyszíni szemlét, adós minősítésre csak 2002-2003-ban

készültek, a 2005., 2006. és 2007. évekre vonatkozó minősítéseket pedig 2008-ban készítették el).

Az adós később kedvezőtlen minősítésű besorolást kapott, 2007-től jelentős késedelemmel tett eleget kamatfizetési kötelezettségének, a biztosítékul szolgáló ingatlan értéke pedig lecsökkent. A felperes - 2003. év kivételével - az évente kötelező helyszíni szemle elmulasztásával saját magát fosztotta meg az ellenőrzés lehetőségétől és annyira „felszínesen végezte a hitel utógondozási teendőit”, hogy az árbevétel elmaradását sem észlelte. Az üzleti terv teljesülését akkor sem ellenőrizte, amikor az adós folyamatosan veszteséget termelt, és a nyilvánvalóan problémássá váló ügylet esetén nem tette meg a szükséges intézkedéseket a konstrukció átalakítására, a realizálható fedezetek érvényesítésének kezdeményezésére.

A felperes keresetében az adóhatósági határozatok javára történő megváltoztatását, vagy hatályon kívül helyezésük mellett az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte.

Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Jogi álláspontja a következő volt:

Az alperes eleget tett a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségének, mivel megvizsgálta megalapozottan és okszerűen értékelte - a Kormr., a Ptk., a Hpt., és a PMr. jogvita eldöntésére irányadó jogszabályi rendelkezései szempontjából - a releváns adatokat, tényeket, körülményeket, bizonyítékokat. Tekintettel arra, hogy az alperes nem a Ptk. 276.§-ában foglaltakra, hanem a Hpt. szabályainak megsértésére alapította érdemi döntését, nem terhelte bizonyítási kötelezettség a Ptk. 276.§-a szerinti törvényi tényállás kapcsán. A Hpt. rendelkezéseinek be nem tartása megalapozza a szakmai gondosság hiányának megállapítását. A lehetséges, de nem kötelező intézkedések elmulasztása esetén kell vizsgálni az ok-okozati összefüggést is. Az aki saját szabályzatával, szerződésében foglaltakkal a rá vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen dönt, illetőleg ezeket nem tartja be, nem hivatkozhat alappal gondos magatartására. Az alperes nem vonta el a PSZÁF hatáskörét, mivel nem a felperes prudens működését vizsgálta és nem a felperes felügyeleti szervének eljárását. A felperesnek vizsgálnia kellett volna az adós jövedelmi helyzetét is, pusztán a fedezet megléte nem elegendő a hitelkihelyezés kapcsán, illetve az utógondozás során a gondosság megállapításához, tekintettel arra is, hogy a klasszikus polgári jogviszonyokban fennálló kezési pozíciótól különbözik az alperesi készfizető-kezességvállalás. A kezességről az alperes nem szerez tudomást, kizárólag a kezesség beváltásakor kapcsolódik be az eljárásba. Az adós két ingatlanára bejegyzett jelzálogjog nem

biztosít 100%-os lefedettsége a PMr. 11.§-ában foglaltaknak megfelelően. Különösen gondatlanul járt el a felperes akkor, amikor az adós által megbízott értékbecsülő véleményére hagyatkozott és nem kért be érték, vagy adóbizonyítványt, saját maga nem rendelt ki szakértőt az érték megállapítására, továbbá mellőzte a szándéknyilatkozatok, szerződések bekérését, helyszíni szemlék megtartását a konkrét számításokkal alátámasztott üzleti terv bekérését, értékelését, mely utóbbi alól az egyszerűsített eljárás rend sem ad felmentést. A felperes a hitel kihelyezése során nemhogy a kötelező szakmai gondosságot nem tanúsította, hanem alapvető, a hiteltörlesztést befolyásoló, illetve befolyásolható intézkedéseket mulasztott el, amely már önmagában megalapozza a beváltás iránti kérelem elutasítását. A felperes a hitel utógondozása során sem járt el kellő gondossággal. Egyáltalán nem foganatosított intézkedéseket, ennél fogva szükségtelen annak vizsgálata, hogy az elmulasztott intézkedések érdemben befolyásolhatták-e vagy sem a hiteltörlesztést. A felperes által elmulasztott intézkedések azonban érdemiek voltak, mivel a felperesnek az adósminősítést valamennyi évben el kellett volna végeznie, a helyszíni szemléket meg kellett volna tartania és intézkednie kellett volna a tekintetben is, hogy az adós teljesítse adatszolgáltatási kötelezettségét, az évenkénti üzleti terv, szája bevallás, számlák becsatolását. Különösen gondatlan magatartást tanúsított a felperes, amikor 2007. évben átminősítette az adóst, de ennek ellenére vele szemben intézkedést nem foganatosított, hanem még további öt hitelt helyezett ki, ami továbbnövelte a perbeli hitelkihelyezés visszafizetésének kockázatát. A felperes növelhette volna hitel visszafizetésének esélyét, ha nem csak nevében, hanem tartalmát tekintve is valóban rulírozó hitelt nyújtott volna. A kamattörlesztésre sem szerződésszerűen került sor. A pótfedezet bevonása valóban nem érintette volna a kezes helyzetét, és a kamat megemelésére sem volt lehetőség, de a fizetéskönnyítés, átütemezés tekintetében a felperes téves érvelést terjesztett elő, mivel ezek kizárólag kedvezőbbé tehetnék volna a kezes helyzetét. A felperes számlákat sem kért be az adóstól, továbbá átutalással teljesítette az összegeket, a helyszíni szemléket nem, illetve csak formálisan folytatta le. Ennél fogva „esélye sem volt arra, hogy a hitel cél szerinti felhasználását ellenőrizze, illetőleg, hogy csökkentse a hiteltörlesztés kockázatát”. A felperes, mivel a hitelkihelyezés és a hitel utógondozása során kirívóan gondatlanul járt el, nem tett eleget a Hpt. 77.§ (1) bekezdésében, 78.§ (1) és (4) bekezdéseiben foglaltaknak. Az elmulasztott intézkedések megtételével befolyásolhatta volna a hiteltörlesztést, ezért az alperes határozata megalapozott és jogszerű döntést tartalmaz.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte hatályon kívül helyezését, kereseti kérelme szerinti döntés meghozatalát, vagy az elsőfokú bíróság utasítását

új eljárásra, új határozat hozatalára. Érvelése szerint a jogerős ítélet „iratellenes, nyilvánvalóan téves, okszerűtlen, a logika szabályaival ellentétes ténybeli következtetéseket rögzít”, részben megalapozatlan, nem felel meg az Art. 117.§-ában, Hpt. 77-78.§-aiban, a Ptk. 273.§ (2) bekezdésében, 276.§-ában, az Art. 97.§ (4)-(6) bekezdéseiben, 117.§-ában, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164.§ (1) bekezdésében foglaltaknak, „a helyesen kiválasztott jogszabály téves értelmezésén alapul”.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság már több határozatában rámutatott arra, a perbelivel egyező illetve ehhez hasonló hitelekhez kapcsoló állami készfizető kezesség - a számos közjogi elem: pl.: a hitel célja, tárgya, tartalma, az állami készfizető kezességvállalás, az állami kamattámogatás, az adóhatósági ellenőrzési jogosultság miatt - nem azonos a polgári jog által szabályozott készfizető kezességgel. Téves az a felperesi érvelés, mely szerint az ügy eldöntésére irányadó „legközelebbi adekvát jogszabály” a Ptk., hiszen kezességvállalás jelen ügyben jogszabályon, a Kormr.-en alapul. Az állam továbbá csakis és kizárólag a jogszabályokban - jelen ügyben Kormr.-ben - szabályozott, állam által támogatni kívánt célnak és az erre vonatkozó szabályozásnak megfelelő hitelhez biztosítja a készfizető kezességet, ezért nincs az államnak helytállási kötelezettsége akkor, ha a hitelezett, vagy a hitel támogatni kívánt jellege már a kihelyezéskor sem áll fenn, avagy időközben megszűnik. Ettől eltérő álláspont elfogadása esetén értelmét vesztené a Kormr.-be foglalt garantált, azaz államilag támogatott hitel és a bank által saját üzleti kockázatra, piaci feltételek mellett nyújtott hitel közötti megkülönböztetés és szabályozás (EBH2004.1074.Kfv. I.35.464/2007/6., Kfv.V.35.129/2008/8., Kfv.V. 35.217/2008/4. Kfv.I. 35.130/2008/9.)

A Kormr. 7.§ (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy az „e rendelet alapján felvett hitelhez kapcsolódó állami kezességvállalásban részesül a családi vállalkozó”. A Kormányrendelet 2.§ (1) bekezdés c) pontja pedig kimondja azt is, hogy az a családi gazdálkodó, aki „a gazdálkodáshoz szükséges forgóeszközök beszerzéséhez, rulírozó jellegű hitelt vesz igénybe, a hiteldíj után állami kamattámogatás”-t kap. Az előzőekben ismertetett szabályozásból következően az állami kezességvállalás csak a Kormr. szerinti szabályozásnak megfelelő hitelhez kapcsolódik, tehát gazdálkodáshoz szükséges forgóeszközök beszerzéséhez nyújtott, és igazoltan arra felhasznált rulírozó jellegű hitelhez. A felperes azonban úgy

helyezte ki a hitelt, hogy a tőketörlesztés csak a lejáratkor lesz esedékes, a szerződés időtartama alatt az adósnak kizárólag kamatfizetési kötelezettsége állt fenn, amihez egyébként az állam támogatást nyújtott, és a kamat összegének nagyobb része az állam által megtérítésre került.

A Hpt. 78.§ (1) bekezdése előírja a hitelintézetnek, hogy a „döntés előtt meg kell győződnie a szükséges fedezetek, illetőleg biztosítékok meglétéről, valós értékéről és érvényesíthetőségéről. A döntés alapjául szolgáló iratokat az ügyletre vonatkozó szerződéshez...” kell csatolnia. A Hpt. 78.§ (4) bekezdése pedig rögzíti azt is, hogy a hitelintézetnek a kockázatvállalást tartalmazó szerződés tartama alatt rendszeresen figyelemmel kell kísérnie, és dokumentálnia kell a szerződésben foglalt feltételek megvalósulását, beleértve az ügyfél pénzügyi, gazdasági helyzetének alakulását és az (1) bekezdésben foglaltakat. Ezek a rendelkezések nyilvánvalóan keretszabályok, amelyek a hitelintézettől elvárható körülmekintő, gondos a szakmai szabályoknak megfelelő eljárást fogalmaznak meg, értelemszerűen a konkrét egyedi ügyekre vonatkozó sajátosságok, részletszabályok felsorolása nélkül, amelyek a hitelek célja, jellege, tárgya, az adós személye... stb. miatt nyilvánvalóan nem lehetnek azonosak minden ügyben. Minden ügyben elvárás azonban a Hpt. 78.§-ában megfogalmazott körülmekintő és a szakmai gondosságnak megfelelő magatartás tanúsítása, a jogszabályokban és az ezen alapuló belső szabályzatokban foglaltak betartása tekintettel arra is, hogy az állam, mint készfizető kezes a hitel kihelyezése és időtartama alatt nem rendelkezik jogosultságokkal, csak a beváltás iránti kérelem elbírálására során, tehát utólag vizsgálhatja a garancia beváltás jogszabályi feltételeinek teljesülését. Ez utóbbi vizsgálat pedig - a felperes érvelésével ellentétben - nem nemcsak a formai, azaz az eljárási jogszabályok vizsgálatára terjedhet ki, hanem az előzőekben részleteztettek miatt a Kormr. és a Hpt. szerinti anyagi jogi jogszabályi feltételek ellenőrzésére is. (Art. 117.§)

A Kormr. 2.§ (1) bekezdés c) pontjában meghatározott cél miatt nyilvánvalóan nincs ügydöntő jelentősége a felperes fedezet meglévőségére alapított érvelésének, és annak sem, hogy az állami készfizető kezességvállalást fedezeti értéként nem vette figyelembe. (A kizárólag biztosítékra, pl.: jelzálogjogra alapított hitelezési stratégia azért sem fogadható el, mert a Hpt. előírja a kockázatok felmérését a hitel kihelyezését megelőzően.)

Az Art. 117.§ értelmében az adóhatóság jogosult annak vizsgálatára, hogy teljesültek-e „a garanciabeváltás (kezesség) jogszabályban előírt feltételei”. Ha pedig a „hitelintézet eljárása a feltételeknek nem felel meg, az adóhatóság az állami garancia (kezesség) beváltása iránti kérelmet elutasítja”. E törvényi szabályozásból következően az adóhatóság által elrendelt ellenőrzés

célja nem a hitelintézet által el nem végzett tevékenység pótlása. A perben vitatott közjogi jogviszonyban az adóhatóság - ahogyan erre korábban a Kúria utalt - csak utólag ismeri meg a hitelezési folyamatot. A jelen esetben nem hivatalból, hanem kérelemre induló eljárásban pedig a beváltás feltételeinek igazolása a kérelmezőt, a felperest terhelte, aki ezzel tisztában is volt, mert e körben nyilatkozatot tett. A közigazgatási és a peres eljárás során azonban - ahogyan ezt az alperes és az első fokú bíróság is megállapította- semmivel nem tudta alátámasztani az állami készfizető kezességvállalással érintett hitel cél szerinti kihelyezését, hiszen nem rúlirozó hitelt folyósított, nem ellenőrizte a felhasználást, számlákat nem kért be, nem monitorozta az adóst. Akkor, amikor a felperes arra hivatkozik, hogy ezeknek az alperesi határozatban és jogerős ítéletben terhére rótt mulasztásoknak nincs ügydöntő jelentősége nem kevesebbet állít mint azt, hogy minden gondos hitelezésre vonatkozó szabályt megszeghet, mert számára a megtérülés az állami kezességvállalás folytán biztosított. „Az állami kezességvállalás nyújtotta biztonság nem szolgáltatathat alapot a hitelintézetnek kevésbé körültekintő hitelezési tevékenységhez, a pénzügyintézetre vonatkozó ... szabályok be nem tartásához.” (Kfv.I.35.032/2006/5.) Az Art 117.§-a szerinti jogintézmény célja, hogy körültekintő és gondos eljárásra kényszerítse a hitelintézeteket, hogy mindent megtegyenek annak érdekében, hogy az adósok a gondosan előkészített hitelszerződések alapján vállalásaikat megfelelően teljesítsék, és ne kerüljön sor a jogszabályi feltételek megszegése miatt az állami kezesség beváltására. (KGD2008.220) Ha a jogszabályokban előírtaknak nem megfelelő magatartás, továbbá az alperesi határozatban és jogerős ítéletben hiánytalanul, iratszerűen, okszerű mérlegeléssel megállapított tényállás esetén sem lenne megtagadható a kezesség beváltása, akkor az Art. 117.§-a szerinti jogintézmény nem tudná betölteni a törvényi cél szerinti rendeltetését. (Kfv.I. 35.139/2007.)

A Kormr., a Hpt., valamint az Art. értelmében tehát előírás, hogy az adós csak jogszabály szerinti célra kapjon kölcsönt, és csak olyan adós kaphat kölcsönt állami készfizető kezesség biztosítása mellett, akiről az állítható meg a hitelkihelyezést megelőző eljárás alapján, hogy azt vissza fogja fizetni, illetve a hitelt a hitelezési célra használja fel. A rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen az állapítható meg, hogy a felperes eljárása már a hitel kihelyezésekor, és később sem felelt meg a jogszabályi rendelkezéseknek, ezért beváltás iránti kérelme megalapozottan és jogszerűen került elutasításra.

A Kúria - a kifejtettekre figyelemmel - azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem által vitatott körben nem sért jogszabályt, ezért azt a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján

hatályában fenntartotta.

A pervesztes felperes a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles a felülvizsgálati perköltség megfizetésére.

A felülvizsgálati eljárási illetékre vonatkozó ítéleti rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50.§ (1) bekezdésében, és a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13.§ (2) bekezdésében foglaltakon alapul.

Budapest, 2013. február 7.

**Dr. Lomnici Zoltán sk.a tanács elnöke, Dr. Kárpáti Magdolna sk.
előadó bíró, Dr.Kurucz Krisztina sk. bíró**